

**Bankers kombinerede ind- og udlånsforretninger med
HELkunder. Opkrævning af renter fra kunder, der er
bankens NETTOkreditorer.**

Den hidtidige kritik af bankerne er i vid udstrækning
forfejlet. Den er rettet mod bankernes etik og moral i
stedet for problemernes økonometriske og juridiske årsag.

Til sidstnævnte hører bankernes sløring - og
undertrykkelse - af informationer om deres vilkårligt
høje rentesatser på NETTOMellemværender med HELkunder.
Rentesatser på 476%, 1066%, 1492%, 1789% eller endog
2015%.

Ekstreme procentsatser på den såkaldte POOLINGrente, der
ovenikøbet ændres, hver gang der er bevægelser på kundens
konti.

De økonomiske mekanismer fungerer ganske godt, hvis en
storkoncern låner (f.eks.) i alt ca. 5 mia. til en bank
på hundredvis af konti og samtidig låner ca. 6 mia. fra
banken på andre konti. I givet fald kan koncernen - hvis

økonomiafdelingen kender til begrebet "pooling" - formodentlig godt forhandle sig frem til en POOLINGaftale.

Ved en POOLINGaftale beregnes renten af NETTOMellemværendet, der i ovennævnte tilfælde er ca. 1 mia.

Markedskræfterne fungerer ikke tilsvarende godt mellem husholdningerne og deres bankforbindelse. Det skyldes, at de to parter har en "asymmetrisk" viden. Husholdningernes adgang til information - og dermed viden - er dårligere end bankernes.

For en husholdning, der kun kan få et højtforrentet lån af en bank, hvis den yder et gratis eller lavtforrentet modlån (f.eks. ved at oprette to lønkonti), er poolingrenten vilkårligt stor.

Det gælder eksempelvis, hvis husholdningen låner kr. 80.000 til 10,0 % af banken til køb af et nyt køkken under forudsætning af, at husholdningen yder et modlån til banken ved at oprette to lønkonti. Er indeståendet på de to lønkonti sammenlagt kr. 50.000 i gennemsnit og er indlånsrentesatsen (f.eks.) 0,0 %, bliver renten - kr. 8.000 - på 26,7% af nettomellemværendet på kr. 30.000.

Hvis lånet afdrages i løbet af nogle år til kr. 60.000 og kundens gennemsnitlige indlån er steget til kr. 55.000, så er renten - kr. 6.000 - af nettomellemværendet på kr. 5.000 (dvs. kr. 60.000 - kr. 55.000) oppe på 120 %. Dette selvfølgelig altså under forudsætning af, at "bankrådgiveren" ikke gør den uvidende kunde opmærksom på problemet, og/eller at banken - i overensstemmelse med sine økonomiske interesser - ikke ændrer låneaftalen.

Denne form for parallelle modlånsforretninger fortsætter normalt selv, efter at banken - på grund af de efterfølgende afdrag - begynder at skyldes kunden penge. Efter endnu et år er det realistisk, at kunden har (i gennemsnit) kr. 7.000 til gode hos banken samtidig med, at hun betaler kr. 5.000 om året i rente.

Opsparingslån, hvis formål er, at kunden skal låne penge til banken i årevis for at få et højtforrentet modlån, sker også til vilkårligt høje rentesatser. Det kan let afsløres ved at tilbagediskontere bankkundens akkumulerede indlån, bankens akkumulerede udlån samt parternes akkumulerede rentebetalinger til hinanden.

Små og mellemstore virksomheder bliver - typisk uden at vide det, eller fordi de i modsætning til en storkoncern ikke har "forhandlingsmagt" til at forhindre dét - udnyttet endnu grovere.

Som eksempel kan nævnes en virksomhed, der har en egen likviditet på (f.eks.) kr. 700.000 og får bevilget en kassekredit på (f.eks.) kr. 300.000 for at klare spidsbelastningerne på (f.eks.) kr. 1.000.000 i forbindelse med de månedlige lønudbetalinger.

I givet fald yder parterne - uanset hvad der måtte stå eller ikke stå i lånekontrakten - hinanden kredit på skift: Banken til kunden fra lønningdag til eksempelvis den 9. i den følgende måned og kunden fra den 10. indtil dagen, før lønningerne bliver udbetalt til bankkundens ansatte.

I tilfælde af cykliske modlånsforretninger kan banken - med det formål at styrke sin egen likviditet - tvinge kunden til at øge sine indlån til banken. Bliver kassekreditte indskrænket fra kr. 300.000 til kr. 200.000, kan banken i ovennævnte eksempel nøjes med at

yde kredit frem til (eksempelvis) den 6. i den følgende måned. Samtidig hermed tvinger banken sin kunde til at blive bankens kreditor i flere dage: fra (eksempelvis) den 7. til dagen før lønningsdagen. Hertil kommer, at kundens maksimale lån til banken i givet fald øges fra kr. 700.000 til kr. 800.000.

Bankernes computere kan på en splitsekund afsløre poolingrentens størrelse. De kan tilsvarende oplyse, om en parallel eller cyklisk, kombineret ud- og indlånsforretning gør den enkelte kunde til bankens nettokreditor samtidig med, at kunden betaler renter til banken.

De ovenfor beskrevne MODLÅNSaftaler i HELkundeforhold har også en betydelig makroøkonomisk effekt.

Lavkonjunktoren forlænges, fordi bankernes marginale forrentning af investeringer i de enkelte kundeforhold falder kraftigt, hvis kreditterne til den enkelte kunde udvides.

Folketinget burde tage konsekvensen af, at markedskræfterne ikke fungerer i banksektoren, allerede fordi den reelle pris på de udbudte finansielle produkter er ukendt og markedet derfor ikke gennemsigtigt.

Helkunderne har ingen chance for at beregne, hvad der er dyrest: en udlånsrente på 9,0 % kombineret med en variabel indlånsrente på 3,75 % eller en udlånsrente på 6,25 % kombineret med en variabel indlånsrente på 0 %.

Lovgiverne burde pålægge bankernes såkaldte "rådgivere" pligt til at oplyse deres kunder om de økonomiske realiteter. Dette gælder så meget desto mere, fordi en bank - med et af banken fastlagt vilkårligt kort varsel -

kan øge rentesatsen på sine poolingforretninger ved at reducere kundens kredit.

Det er muligt, at man i strafferetlig forstand ikke bør betragte det som åger, at banker udnytter deres helkunders afhængighed og/eller manglende viden til at opkræve vilkårligt høje rentesatser, men bankerne bør ikke have økonomiske og juridiske incitamentter til at tjene penge på at tilbageholde oplysninger om den økonomiske virkelighed.

For at styrke husholdningernes og de små og mellemstore virksomheders retsstilling og - nok så vigtigt - disses viden og dermed forhandlingsmuligheder overfor deres bankforbindelse bør lovgiverne forpligte bankerne til at oplyse rentesatsen på poolingforretninger, der indgås med HELkunder.

Bankernes kunder bør have krav på at få at vide, hvilken rentesats de som HELkunder betaler, når de indgår parallelle, cykliske eller faseforskudte låne- og modlånsaftaler.

Næppe nogen af Folketingets partier ønsker, at de enkelte bankkunder skal være uvidende om, hvor mange procenter de betaler af deres nettomellemværender med en bank. Dette gælder særlig, når der er tale om et - af samfundet af flere grunde misbilliget - HELkundeforhold.

For at undgå misforståelser præciseres det, at jeg ikke ønsker, at Folketinget griber ind i markedsmekanismerne, men at det som ved udbud af andre varer og tjenesteydelser skal sikre, at markedet bliver gennemsigtigt, ved at pålægge bankerne at oplyse den reelle pris på deres produkter.

Det er simpelt at udarbejde en lov, der pålægger sælgere af finansielle produkter at oplyse

- a) størrelsen af de enkelte rentedages nettomellemværender
- b) rentesatsen på de enkelte rentedages nettomellemværender
- c) det gennemsnitlige nettomellemværende for hver renteperiode samt
- d) renten af det gennemsnitlige nettomellemværende i hver renteperiode

Når banker tilbyder opsparingslån på grundlag af faseforskudte modlånsaftaler, bør de som allerede nævnt pålægges pligt til at tilbagediskontere såvel kundens lån til banken som bankens lån til kunden. Også parternes rentebetalinger bør i givet fald tilbagediskonteres.

Tilbagediskonteringen bør ske til det tidspunkt, hvor kunden underskriver kontrakten.

København, juni 2015

Peter Kovács
kritiske@bankkunder.dk
cand.jur. og HD(U) & HD(O)